

Co Herbert Hoover zrobił dla Polski (1919-1922)?

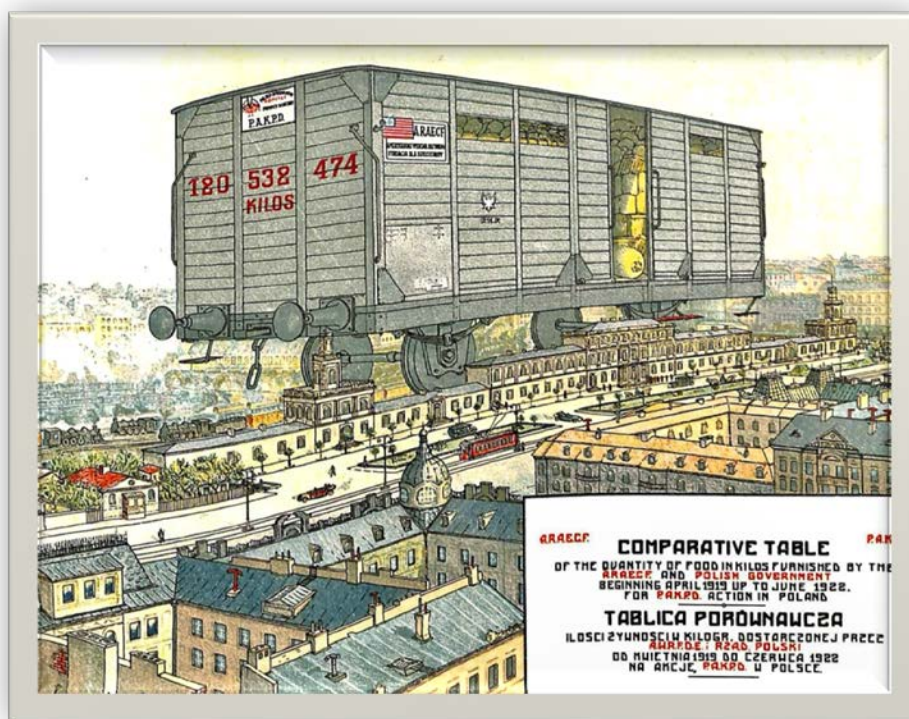

*Kuchnia Polsko-Amerykańskiego Komitetu Pomocy Dzieciom (PAKPD) w Równym, 1921 r.
Za stołem wisi portret Herberta Hoovera*

Amerykańska Administracja Pomocy (American Relief Administration, ARA) działała w Polsce w pierwszych latach II Rzeczypospolitej. Wywodziła się z serii misji humanitarnych w Europie Środkowo-Wschodniej zarządzanej przez Administratora Żywności USA Herberta Hoovera. Misje były częścią programu pomocowego dla Europy zatwierzonego przez Prezydenta Woodrowa Wilsona i sfinansowanego przez Stany Zjednoczone. Miały one na celu udzielenie pomocy gospodarczej i humanitarnej, a także poprawienie warunków społecznych, by tym samym zapobiegać w krajach zachodnich rewolucjom podobnym do tej, jaka miała miejsce w 1917 r. w Rosji.

W lipcu 1919 r. Kongres USA przeznaczył 100 milionów dolarów na pomoc Europie, co pozwoliło na utworzenie ARA – organizacji zajmującej się importem oraz dystrybucją żywności. W marcu 1919 r., po dwóch miesiącach zbierania informacji i inspekcji dokonywanych przez personel amerykański, głównie oficerów wojska, zainicjowano oddzielny program pomocy dla dzieci.

W dwóch szczytach akcji, w maju 1920 r. i kwietniu 1921 r., żywność docierała w Polsce do odpowiednio 1 315 490 i 1 246 921 dzieci i matek karmiących. W samym obwodzie lwowskim w maju 1920 r. nakarmiono 254 447 osób. Choć jest mało prawdopodobne, aby liczby te dokładnie odzwierciedlały rzeczywistą liczbę, dzięki profesjonalizacji PAKPD pod przewodnictwem Williama Parmera Fullera ARA w Polsce, która rozpoczęła się na początku 1920 r. w połączeniu z rutynowymi inspekcjami i nakładającymi się raportami, możemy być w miarę pewni, że są one zbliżone do rzeczywistości.

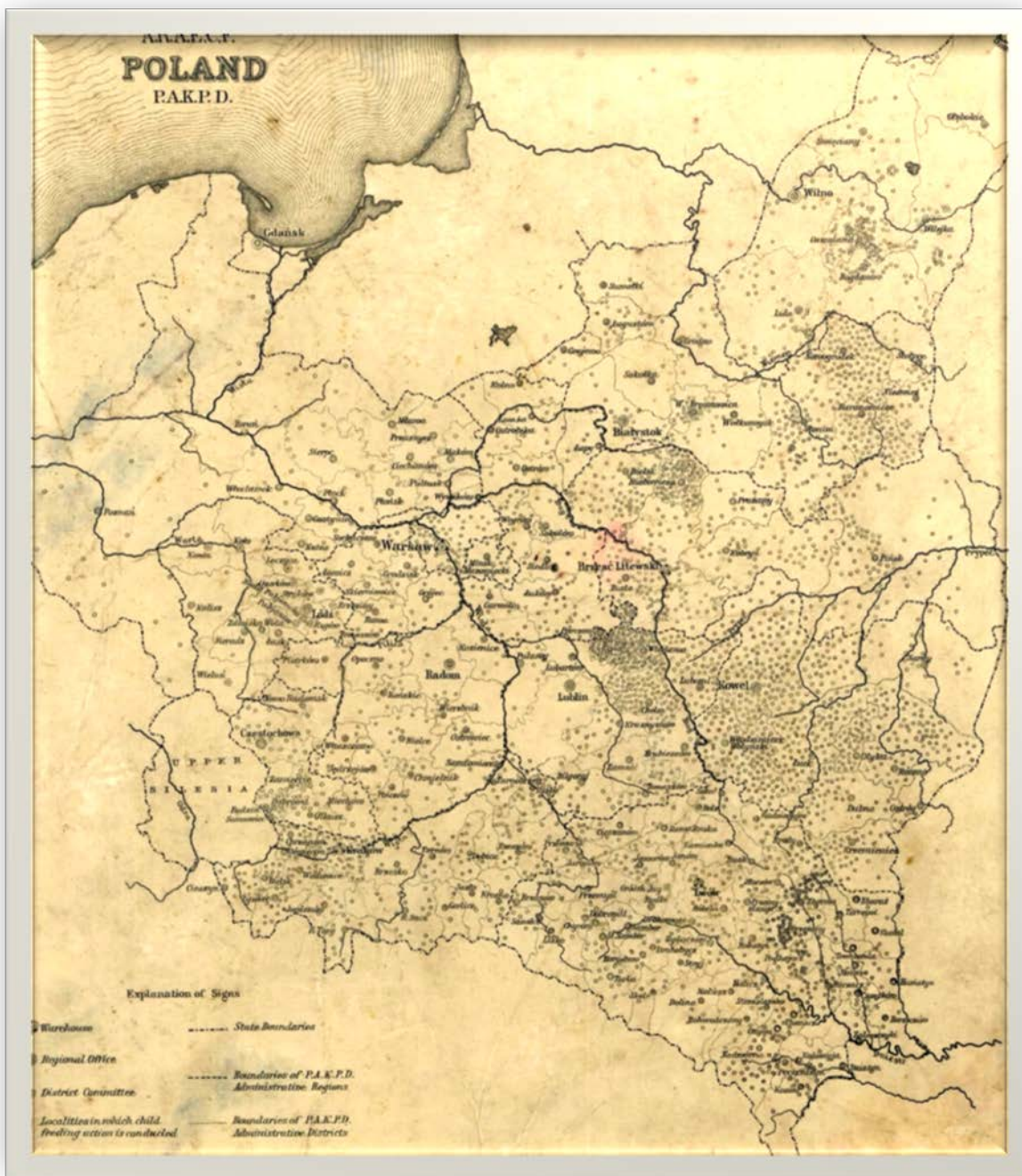

Graficzna reprezentacja ilości żywności przekazanej Polsce przez ARA w latach 1919-1922 w porównaniu do dawnego Dworca Wiedeńskiego w centrum Warszawy

W szczytowym momencie akcji pomocy dzieciom w maju 1920 r. działało 6239 „otwartych” kuchni, w których odbywało się dożywianie, kolejnych 1361 „zamkniętych” instytucji, takich jak domy dziecka, dożywiało amerykańską żywnością, łącznie przez 7600 punktów żywienia wszystkich typów w Polsce, rozmieszczonych w 3222 miastach i wsiach. Piętnaście oddziałów terenowych nadzorowało jedenaście magazynów okręgowych, 207 oddziałów okręgowych i tyle samo składów okręgowych, w których pracowało łącznie około dwudziestu tysięcy wolontariuszy (w większości) i pracowników. Choć dokładny podział nie jest dostępny, możemy założyć, że większość tej liczby, zwłaszcza wolontariuszy, to kobiety, co wynika z ich przewagi na zdjęciach kuchni, raportach opisujących lokalne stacje żywienia i ich tradycyjną rolę w opiece nad dziećmi.

W okresie od kwietnia 1919 r. do czerwca 1922 r. do Polski dostarczono z Ameryki ogółem 120 532 ton żywności na rzecz dzieci oraz 3 740 745 artykułów odzieżowych (w trzech dystrybucjach) o wartości 20 294 380 dolarów. Wkład polskiego rządu wyceniono na 9 879 180

dolarów. Ostatnia liczba jest wątpliwa i prawdopodobnie zbyt niska. Sami Amerykanie przyznali, że „nie da się wycenić usług świadczonych przez wolontariuszy”. PAKPD oszacowała go na 210 000 000 marek, czyli 1 047 120 dolarów przy kursie 191 marek za dolara wiosną 1921 roku. Cały program nie mógłby zostać zrealizowany bez dużej liczby ochotników, gdyż zapłacenie nawet symbolicznej kwoty uniemożliwiłoby realizację programu. Można ostrożnie szacować, że wartość służby tysięcy nieodpłatnych wolontariuszy na rzecz trzyletniego przedsięwzięcia niesienia pomocy była co najmniej kilkukrotnie większa od tej szacunkowej.

Mapa miejscowości, w których karmienie dzieci się odbywało w Polsce, 1921 r.
Tfrdz1`vdfx vcx b wa

W czerwcu 1920 r. odbyło się zebranie Polskiego Towarzystwa Lekarskiego dla Dzieci, na którym jego prezes dr Władysław Szenajch wypowiadał się na temat śmiertelności w Warszawie. Poinformował, że śmiertelność noworodków spadła w latach 1915–1919, z 25,6% do 12,2%. Występowała różnica między śmiertelnością niemowląt chrześcijańskich i niemowląt żydowskich, wynosząca 15,5% w porównaniu z 7,2%, co stanowi „praktycznie najniższą liczbę odnotowaną dotychczas przez statystyki europejskie”. Działalność pomocową PAKPD wymieniano jako czynnik zmniejszający liczbę zgonów z powodu gruźlicy wśród dzieci, podczas gdy w tamtym czasie liczba zgonów z powodu gruźlicy rosła wśród dorosłych. Liczba zgonów dzieci z powodu gruźlicy spadła z 27,6 proc. w 1917 r. do 21,1 proc. w 1919 r. Doktor Szenajch był przedstawicielem Towarzystwa Lekarskiego Dzieci w Radzie Fundacji Polsko-Amerykańskiego Komitetu Pomocy Dzieciom (PAKPD). Był wybitnym polskim pediatrą i działaczem społecznym na rzecz dobra dzieci. Wśród jego książek znalazły się wydane w 1916 roku „Rady dla matek o karmieniu dziecka.”

*Herbert Hoover obok Ignacego Paderewskiego i Józefa Piłsudskiego na tarasie Belwederu w Warszawie,
13 sierpnia 1919 r.*

Opracował: dr Nicholas Siekierski